הואיל ואם יבטל האילן נופל קרקעית הסוכה שאינו יכול לעמוד בסמיכת שתים שבארץ אין עולין לה ביום טוב דמשתמש באילן: **גמ' לא לגוס היא. דאפי' דירת עראי לא הויא: שאינה מצויה דיבשה.** הוי כרוח מצויה דיס: **יכולה לעמוד ברוח שאינה מצויה דיבשה.** דהיינו רוח מצויה דיס דכולי עלמא כו' אף ע"ג דאינה עומדת ברוח שאינה מצויה דיס דאפי' למאן דבעי סוכה דירת קבע איכא: **על גבי בהמה.** כגון נתן דלתות על שני סוסים והם קרקעית הסוכה ועשה למעלה מחיצות וסכך: **הראוי' לשבעה.** והשתא דגזור רבנן אין עולין לה נמצאת שאינה ראויה ליום ראשון: **ולא פסין לביראות.** דתנן בעירובין (דף יז:) עושין פסין לביראות ארבע' דיומדין לבור שברשות הרבים והבור עמוק עשרה דהוא רה"י ואין יכול למלאות ממנה אלא אם כן מוקף מחיצות ומפני בהמות עולי רגלים התירו המחיצות באربעה דיומדין לארבע פיאות ואמר ר' מאיר דלא עבדין חדא מהנך בבעלי חיים וטעמא מפרש לקמן: **ולא גולל לקבר.** כלומר אם עשאוהו כיסוי לארונו של מת אין שם גולל עליו לטמא דאמרי' בבהמה המקשה דגולל מטמא במגע ובמשא ובאהל דתניא (חולין דף עב.) על פני השדה לרבות גולל ודופק: **ור' יוסי הגלילי.** מפרש לקמיה[ח] טעמא: **גזרה שמא תמות.** הבהמה ביום טוב ותפול ואין כאן דופן ונמצא בטל ממצות סוכה ולקמיה [כד.] פריך ובגולל דקולא היא מאי טעמיה: **קשור.** דליכא למיחש שמא תברח: **דכולי עלמא.** בין לאביי בין לרבי זירא מכשיר רבי מאיר: **דאי נמי מייתי.** ויפול יש בנבלתו עשרה: **מיחה לא שביחא.** ואפילו רבי מאיר לא פסיל: **והאיכא רווחא.** דביני כרעי שהיא פירלה ואפי' כשהיא חיה: **דעביד ליה.** גדר בין רגליה: **בהולא ודפנא.** הולא לולבי דקל. דפנא ענפי עץ שקורין לורי"ר וגדל בו פרי שקורין באיי"ש: **רבעה.** רובעת: **אשלי.** חבלים: **הא מיחה באשלי מלעיל.** ואם תמות אינה נופלת: **וימנא דמוקי לה פחות מג' כו'.** פעמים שאין בגובהה של בהמה אלא שבעה ומשהו וסוכה עשרה דקאי לה בפחות משלשה סמוך לסכך ואמרינן לבוד: וכיון

דתניא העושה סוכתו בראש הספינה. שפיר גרים בברייתא בראש העגלה דפליגי נמי בראש העגלה כלפריסי' לעיל (דף כא: בד"ה שאין) ולא כמו שפי' ר"ת בפ"ק (דף ז: ושם בד"ה העושה): **על** גבי בהמה. פ"ה נתן דלתות על ב' סוסים להיותם קרקעית הסוכה ועשה למעלה מחיצות וסיכך רבי יהודה פוסל ומכאן קשה לפ"ה דמתניתין דלעיל (דף כא:) גבי סמך סוכתו בכרעי המטה כדפי' לעיל וי"מ דהכא לאו במיטלטל הסכך על גבי הבהמה דא"כ למה לי קרא לר' יהודה תיפוק ליה משום דאין לה קבע כדפרישית לעיל אלא העמיד סוכה על ד' קונדסים וסמך עליהן הסכך והכניס שם הבהמה ועשה עליה קרקעיתה ומחיצותיה עד לסכך דלא חזיא לשבעה דאין עולין על גבי בהמה ביום טוב:

סוכה הראויה לשבעה. מהאי טעמא נמי היה פוסל בסוכה על גבי אילן: **ורבי** יהודה מכשיר. בשלא סמך הסוכה על גבה אייתי דא"כ הויא לה כסמכה בכרעי המטה: **ולא** גולל לקבר. כשהמת מונח בקבר מניחין על הקבר אבן גדולה לסתום את חללה והוא נקרא גולל כדמוכח במסכת אהלות פרק ט"ו [מ"ח] דתנן קורה שעשאה גולל לקבר בין מוטה על לידה בין עומדת אין טמא אלא כנגד הפתח ועוד תניא בתוספתא דאהלות [פט"ו ע"ס] גל של ארורות גולל ט) לקבר הנוגע בתוכו עד ארבעה טפחים טמא דברי רבי יהודה וחכמים אומרים אינו טמא אלא סדר הפנימי לורכו של קבר משמע דנקרא גולל מה שסותם החלל ועוד תניא בתוספתא דאהלות סוף פרק י) (שני) שתי אבנים גדולות של ארבעה טפחים שעשאן גולל לקבר המאהיל על גבי שתיהן טמא ניטלה אחת מהן המאהיל על גבי שניה טהור מפני שיש לטומאה דרך שתצא מכל הני משמע שתחת הגולל כולו חלל ואע"ג דכפי' בהמה המקשה (חולין דף עב.) נפקא טומאת הגולל מדכתיב על פני השדה דמשמע דאין דבר על גבי הגולל ועומד מגולה על פני השדה זיממין דאינו מגולה כי היא דגל של ארורות דאינו טמא אלא סדר הפנימי ודופק המזכר בכל מקום עם הגולל הם אבנים שהגולל נשען עליהם כדתנן פרק ב' דאהלות [מ"ד] ואיזהו דופק את שהגולל נשען עליו אבל דופק דפקין טהור דפעמים מניחין אבן לסמוך אותה שהגולל נשען עליה והיא נקראת דופק דפקין וגרין לדקדק הא דאמר פ' העור והרוטב (חולין דף קכו:) דגולל מטמא במגע ובאהל היכי דמי בשלמא מגע אפשר מן הצד אלא באהל מאי איריא משום גולל תיפוק ליה משום שהקבר סתום ותניא בגזיר פ' כהן גדול (דף נג:) או בקבר זו קבר סתום דאמרי' טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ואין לומר דאיצטריך היכא דאין המת בקבר דאי ליתיה אם כן לא מטמא משום גולל דאפי' כי איתיה ויש מקום לטומאה לצאת לא מטמא ואין לומר נמי כגון דבולט חוץ לקבר דהא מה שחוץ לקבר טהור כדקאמרינן אין טמא אלא כנגד הפתח דהא דקתני סיפא עשה ראשה גולל לקבר אין טמא אלא עד ארבעה טפחים ההיא כשנתנה על הקבר מעומד אייתי דכולה כנגד הפתח ועד ארבעה דקתני היינו בגובהה דומיא דהיא דגל של ארורות לרבי יהודה ומיהו מצינן למימר דאיצטריך למאהיל על הגולל כנגד מחיצות הקבר שהגולל מונח עליהם דאע"פ שאין מאהיל כנגד חלל הקבר טמא משום דמאהיל על הגולל דאם אין שם גולל טהור[ט]: **בפיל** קשור כולי עלמא לא פליגי. לשון הש"ס משונה כאן משאר מקומות דרבי זירא ואביי תרוייהו מפרשי טעמא דרבי מאיר והוה ליה למימר מאי בינייהו והוא מפרש והולך בלשון פליגי: **ולמאן** דאמר שמא תמות ניחוש שמא תברח. דאע"ג דלמאן דאמר שמא תברח נמי על כרחך ר' יהודה דמכשר לא חיים מ"מ אביי אליבא דר"מ דחיים למיתה דלא שכיחא כ"ש דיש לו לחוש לשמא תברח דשכיחא:

דתניא

ח) לעיל ז:, ט) [ל"ל כרוח מצויה דיס כך גירסת מוספות לעיל ז: ד"ה העושה וכ"ג הרא"ש והר"ן], ג) [לקמן מ:], ד) עיבוכין מד., ה) [שם טו:], ו) [שם], ז) [יומא יג.], ח) [דף כד:], ט) [ל"ל שעשאו גולל], י) [ל"ל שלשין], כ) [וע"ע תוס' ברכות יט: ד"ה מדלגין וכו'],

תורה אור השלם

1. חַג הַסֻּכּוֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ שִׁבְעַת יָמִים בְּאָסְפְּךָ מִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ:

דברים טז יג

מוסף רש"י

בראש הספינה. שהיא גבוהה מאד, כספינות היס שהן גדולות והרוח נאה ושוקדתה (לעיל ז:).

יד א ב מיי' פ"ד מהל' סוכה הל' ה טוש"ע א"ח סי' תרכח סעיף ג: **טז** ג מיי' שם הלכה טז טוש"ע א"ח סי' תרל סעיף יא:

לעזי רש"י

לוריי"ר. דפנה.
ביי"ש. גרגירים
(ובפרט פירות הדפנה).

רבינו חננאל

ואוקימנא ביכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה ואינה יכולה לעמוד ברוח מצויה דים, ור' עקיבא היא, דאמר סוכה דירת עראי בעינן, וקיימא לן כוותיה. **פיסקא** בראש האילן או על גבי הגמל כשרה, ואין עולין לה ביום טוב. ואוקימנא לר' מאיר, דתניא העושה סוכתו על גבי בהמה, ר' מאיר מכשיר, ור' יהודה פוסל, משום דבעי סוכה דחזיא ליה לשבעת ימי החג, כדכתיב בסכות תשבו שבעת ימים, והא אין יכול לעלות לה ביום טוב, דתנן אלו הן משום שבות לא עולין באילן ולא רוכבין על גבי בהמה. ור' מאיר אמר לך, הא נמי מדאורייתא חזיא ורבנן גזרו בה. ת"ר עשאה לבהמה דופן, ר' מאיר פוסל ור' יהודה מכשיר, שהיה ר' מאיר אומר כל דבר שיש בו רוח חיים אין עושין אותן לא דופן לסוכה ולא לחי למבוי כו'. מאי טעמא דר' מאיר, אמר אביי גזירה שמא תמות כו'. משום גזירה פוסל מכלל דדופן מעליא הוא, והא איכא רווחא דמכריסה ועד ארעא. ושנינן דעבד לה בהוצא ודפנא, ומשום שלא תרבע תחתיה, תלאה בחבלים כו'.